

ELS ESTUDIS D'ECONOMIA I EMPRESA A LA SECUNDÀRIA: ESO I BATXILLERAT

El proper octubre farà 20 anys que es creava en el marc de l'anomenada llei de "reforma" del sistema educatiu (LOGSE) l'especialitat d'Economia dins del cos de professorat d'ensenyament secundari¹.

Per primera vegada en la història del nostre país es creava una especialitat docent a secundària amb aquest nom. D'entrada una bona notícia perquè l'alumnat de batxillerat podria formar-se en l'àmbit econòmic mitjançant matèries impartides per professorat especialista. També una bona notícia per als docents amb formació econòmica; l'especialitat ens obria portes a poder fer classes més enllà de la formació professional. Finalment, ens apropàvem als països del nostre entorn que portaven ja molts anys incloent matèries com l'economia en els seus currículums de l'ensenyament a l'etapa secundària.

La LOGSE presentava dues matèries a Batxillerat amb contingut econòmic. Cap matèria a l'ESO, l'etapa d'ensenyament obligatori. I les dues matèries, anomenades aleshores "Economia" i "Economia i organització d'empreses" com a matèries de modalitat (per tant, no obligatòries) dins de l'opció o modalitat d'humanitats i ciències socials (veure llista de matèries de la modalitat en quadre annex). Les altres dues modalitats són la modalitat de ciències i tecnologia i modalitat d'arts. Cada institut pot determinar quines matèries s'ofereixen de les 8, decisió que vindrà condicionada en gran part per la dotació de professorat i per tant la dimensió del centre. També hi ha diferències entre els centres educatius quant al nombre de matèries de modalitat per curs, que pot variar entre tres o quatre.

Els primers anys d'implantació de la LOGSE qualsevol de les dues matèries podia ser triada en les proves d'accés a la Universitat. Més endavant es concretarà que només les matèries de segon podran ser triades i d'acord amb la legislació estatal s'acabarà determinant que l'Economia² es farà a primer curs i per tant la única matèria de "Selectivitat" serà l'EOE, més tard amb la LOE anomenada "Economia de l'empresa".

Modalitat d' Humanitats i ciències socials:

Economia
Economia de l'empresa I i II
Geografia
Història de l'art
Història del món contemporani
Llatí I i II
Matemàtiques aplicades a les CCSS I i II
Literatura universal
Literatura catalana
Literatura castellana

1 B.O.E. del 10 d'octubre de 1995, i dins la disposició addicional 8ª:

*"Se crea la especialidad de **"Economía"** que se incluye en los anexos .. del Real Decreto 1701/1991 .. por el que se establecen las especialidades del cuerpo de Profesores de Enseñanza Secundaria. Los titulares de esta especialidad tendrán competencia docente para impartir las asignaturas de "Economía" y "Economía y Organización de Empresas" del Bachillerato. Además tendrán atribución docente para impartir los módulos profesionales que se especifican en el anexo III.."*

2 Mentre que la matèria de geografia es fixarà a 2n curs. Des de la meua opinió hauria de ser a la inversa, per la complexitat i el grau d'abstracció que significa. A tall d'exemple, els alumnes a primer estudien els cicles econòmics (i per tant, se suposa interpreten els indicadors macroeconòmics) mentre que a geografia estudia les característiques del teixit industrial català i els processos de reestructuració i deslocalització que l'afecten.

Els continguts³ a grans trets de la matèria d'economia que es fa a primer de batxillerat són:

- El sistema econòmic
- La producció
- Consum i mercats
- Mesura de l'economia
- El sector públic
- Els bancs i el sistema financer
- Economia internacional
- Problemes econòmics actuals

En el cas de Catalunya la matèria d'Economia de l'Empresa es despleguen en els dos cursos de Batxillerat. Els continguts de la matèria d'Economia de l'Empresa a primer curs són:

- L'empresa com a organització
- Gestió dels recursos humans
- Gestió de la producció
- Gestió comercial

I a segon curs

- La informació econòmica i financera a l'empresa
- Gestió financera
- Direcció estratègica i creixement empresarial
- El projecte empresarial

Cal dir que el nivell dels continguts de segon curs i la profunditat en que es treballa cadascun dels blocs ve molt determinat per els criteris de l'examen de selectivitat⁴. En els darrers cursos la proporció de qüestions per bloc ha estat del 30% pel bloc I, 30% pel bloc II i 20% per cadascuns dels dos blocs restants.

Un aspecte que es qüestiona sovint de l'actual estructura de la modalitat d'humanitats i ciències socials és el de la matèria de *matemàtiques aplicades a les ciències socials*. Els alumnes que cursen l'economia i l'economia de l'empresa al batxillerat són majoritàriament els futurs alumnes d'estudis universitaris de l'àmbit econòmic i empresarial. I en aquests estudis sovint es demana un nivell matemàtic que sembla que no correspondria amb el que ofereixen les matemàtiques aplicades. Es a dir, es demana o es valora positivament que triïn les matemàtiques del batxillerat de ciències. Hi ha una manca de coherència per tant entre una i altra etapa que caldria revisar.

Quan fa vint anys vam començar a fer classes d'economia i d'economia a l'empresa als instituts ens vam trobar amb un gran repte. No hi havia tradició d'aquestes matèries, no hi havia material didàctic, ni formació específica.

Aquest buit el vam anar omplint de mica en mica, creant grups de treball amb el suport dels ICE de la UAB, però també a Lleida, Girona van anar sorgint iniciatives semblants. També creant l'associació de professors d'economia i empresa⁵, investigant el que es feia en altres llocs, compartint materials amb altres professors d'altres centres, i lluitant massa cops contra una administració que sovint no ens té en compte.

3 Més informació sobre els currículums a: <http://www.xtec.cat/web/curriculum/batxillerat/curriculum>

4 Veure criteris d'avaluació d'economia de l'empresa a: http://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/03_ambits_dactuacio/acces_i_admissio_a_la_universitat/proves_da cces_a_la_universitat_pau/estructura_de_lexamen_i_informacio_de_les_materies/economia_de_l_empresa

5 associació d'ensenyants d'economia i empresa (eee) creada al març de 1997 (<http://www.aaaa.cat/>)

Per exemple oferint cursos de formació en economia per a no economistes per permetre que professorat d'altres especialitats pogués fer les classes d'aquestes matèries. La presència o no de les matèries econòmiques al Batxillerat queda actualment en mans de les decisions dels centres educatius, i això pot portar a que sobretot els centres petits no les ofereixin o bé les fan docents sense formació econòmica. Però d'altra banda és la mateixa administració educativa qui ha potenciat mitjançant el programa EFEC⁶ que professionals del sector de la banca ofereixin educació financera bàsica en els mateixos centres educatius, passant per alt la presència dels docents especialistes en economia.

Davant cada canvi o proposta de canvi legislatiu el professorat d'economia hem hagut d'estar alerta, pendents de mantenir la qualitat, de mantenir les matèries, d'exigir una presència a la ESO que possibilités una formació econòmica bàsica per a tot l'alumnat. Amb la implantació de la LOMCE (Llei Wert) sembla que s'obre una nova etapa ja que s'oferiran dins aquesta etapa matèries de contingut econòmic. Caldrà esperar uns mesos per tal de veure com aquesta legislació bàsica es concreta a Catalunya i en cada centre per tal de valorar-ho.

No voldria acabar sense comentar l'oportunitat que s'ofereix amb aquesta trobada de compartir aquestes hores per primer cop amb el professorat universitari. Esperem que no sigui la darrera i que puguem trobar un espai de comunicació i treball per garantir i millorar la qualitat dels ensenyaments econòmics en benefici mutu i dels alumnes que compartim.

Elena Carbonell i Font
Trobada de Professorat de Secundària i Universitar
22 d'abril de 2015